

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 2/2015
ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΤ΄
Συνεδρίαση της 13-1-2015

Πρόεδρος: Πέτρος Τριανταφυλλίδης, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη : Ιωάννης Διονυσόπουλος, Παρασκευάς Βαρελάς, Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Κων/νος Γεωργάκης, Κουήν Τακουήν Χουρμουζιάν, Ελένη Σβολοπούλου, Σταύρος Σπυρόπουλος, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Βασίλειος Κουρούμαλης, Πάρεδρος ΝΣΚ.

Περίληψη Ερωτήματος: α) Εάν η συνταξιούχος Μ.Μ. δικαιούται να λαμβάνει κατώτατο όριο σύνταξης λόγω θανάτου από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ από 27-12-1984 που κατέστη εκ μεταβιβάσεως συνταξιούχος από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους.

β) Αν η παρ. 3 του άρθρου 13 του νόμου 997/1979, καθώς και παρ. 6 του άρθρου 5 του νόμου 3232/2004, καταλαμβάνουν και τα μέλη της οικογενείας συνταξιούχων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, τα οποία λαμβάνουν στρατιωτική ή πολεμική σύνταξη εκ μεταβιβάσεως.

Αριθμός Ερωτήματος: Το υπ' αριθ. πρωτ. Σ70/81/26-11-2014 έγγραφο της Διοίκησης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (Γεν. Δ/σης Ασφ/κών Υπηρεσιών, Δ/σης Παροχών, Τμήματος Κύριας Σύνταξης).

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, Το Στ' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του

Κράτους, Γνωμοδότησε ως ακολούθως:

Τίθεται ζήτημα ποιό είναι το κατώτερο όριο σύνταξης λόγω θανάτου της συνταξιούχου του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Μ.Μ. λαμβάνοντας υπόψη ότι από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους της χορηγείται στρατιωτική αναπηρική σύνταξη ,λόγω θανάτου του συζύγου της.

Με τη με αριθ. 43051/26-11-1984 απόφαση Διευθυντή Υποκαταστήματος ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Συντάξεων μεταβιβάστηκε στην συνταξιούχο Μ.Μ. από 1-10-1984 η σύνταξη του θανόντος συζύγου της. Το ποσό αυτής της σύνταξης καθορίστηκε ίσο με το κατώτατο όριο σύνταξης λόγω θανάτου.

Μεταγενέστερα, εκδόθηκε η με αριθ. 19102/12-12-1984 Πράξη της 4^{ης} Διεύθυνσης Κλάδου Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία μεταβιβάστηκε στην ανωτέρω συνταξιούχο του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και στην ορφανή και άγαμη θυγατέρα της από τις 27-12-1984 η στρατιωτική σύνταξη του συζύγου της, στον οποίο είχε αυτή χορηγηθεί λόγω πάθησης που του προκλήθηκε εν καιρώ πολέμου, προδήλως εξαιτίας και κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του ως χωροφύλακα.

Ο Διευθυντής του Περιφερειακού Υποκαταστήματος Αθηνών, με την αριθ. 99/1-4-2014 απόφαση καταλόγισε στην ανωτέρω συνταξιούχο το ποσό των 45.782, 85 ευρώ που εισέπραξε αχρεώσητα ,το οποίο προσαυξημένο μετά των νομίμων τόκων ύψους 22.508,89 Ευρώ ανέρχεται συνολικά στο ποσό των 68.291,74 ευρώ, με το σκεπτικό ότι η ανωτέρω Μ.Μ . από 27-12-1984, που κατέστη συνταξιούχος λόγω θανάτου από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, δεν edικαιούτο να λαμβάνει τα κατώτατα όρια σύνταξης λόγω θανάτου αλλά τα οργανικά ποσά.

Η συνταξιούχος υπέβαλε αίτηση θεραπείας κατά της ανωτέρω απόφασης του Διευθυντή ενώπιον της ΤΔΕ του Περιφερειακού Υποκαταστήματος ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Αθηνών, η οποία δεν έχει ακόμη συζητηθεί.

II. Α Στην παρ. 6 του άρθρου 5 του νόμου 825/1978 (ΦΕΚ Α' 189) ορίζονται τα ακόλουθα:

«6. Εν τέλει του άρθρου 29 του Α.Ν. 1846/1951 προστίθεται παράγραφος 14 έχουσα ούτω:

14. α) Το κατώτατον όριον των υπό του ΙΚΑ καταβαλλομένων συντάξεων είναι ίσον, προκειμένου μεν περί συντάξεων λόγω γήρατος και αναπηρίας , προς το εκάστοτε σύνολον 15 κατωτάτων ημερομισθίων ανειδικεύτου εργάτου, προκειμένου δε περί συντάξεων λόγω θανάτου ,προς το εκάστοτε σύνολον 13,5 κατωτάτων ημερομισθίων ανειδικεύτου εργάτου,

μειούμενον εις αμφοτέρας τας περιπτώσεις κατά το ποσοστόν καθ'ό ο συνταξιούχος λαμβάνει μειωμένην σύνταξιν....

δ) Αι διατάξεις της παρούσης παραγράφου δεν εφαρμόζονται επί συνταξιούχων ή βοηθηματούχων του ΙΚΑ οι οποίοι τυγχάνουν και συνταξιούχοι του Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ ή ετέρου οργανισμού κυρίας ασφαλίσεως ή λαμβάνουν και ετέραν σύνταξιν εκ του ΙΚΑ. Εάν όμως το άθροισμα των τοιούτων συντάξεων είναι μικρότερον του κατωτάτου ορίου συντάξεως του ΙΚΑ, καταβάλλεται υπό του ΙΚΑ η διαφορά μεταξύ του αθροίσματος τούτου και του κατωτάτου ορίου συντάξεως.

Προκειμένου περί συντάξεων απονεμομένων κατ'εφαρμογήν διμερών ή πολυμερών διεθνών συμβάσεων κοινωνικής ασφαλίσεως, το ποσόν το χορηγούμενον υπό του ΙΚΑ είναι ίσον προς το εκ των συμβάσεων ή κανονισμών τούτων προβλεπόμενον».

Στην παρ. 6 του άρθρου 5 του ν. 3232/2004 (ΦΕΚ Α' - 48) ορίζεται ότι:

«3. Οι διατάξεις της περίπτωσης δ'της παραγράφου 6 του άρθρου 5 του Ν. 825/1978, όπως ισχύουν κάθε φορά, δεν εφαρμόζονται για τους συνταξιούχους του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, οι οποίοι λαμβάνουν και άλλη σύνταξη ως ανάπηροι και θύματα πολεμικής ή ειρηνικής περιόδου κατά την εκτέλεση της στρατιωτικής τους υπηρεσίας.

Η προηγούμενη διατύπωση της παραγράφου αυτής, όπως είχε τεθεί με την παρ. 3 του άρθρ. 13 του ν. 997/1979 όριζε ότι: «Αι διατάξεις του εδ. δ'της παρ. 6 του άρθρ. 5 του ν. 825/1978 δεν ισχύουν προκειμένου περί συνταξιούχων του ΙΚΑ οι οποίοι λαμβάνουν και ετέραν σύνταξιν ως ανάπηροι και θύματα πολέμου».

Β. 1. Στην παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 3670/2008 : Αύξηση συντάξεων Δημοσίου, εισοδ. Πολιτική 2008, (ΦΕΚ Α' - 334) ορίζονται τα ακόλουθα:

« Άρθρο 4

Θέματα πολεμικών συνταξιούχων και αναπήρων ειρηνικής περιόδου.

1. Οι στρατιωτικοί ανάπηροι ειρηνικής περιόδου του ν. 1370/1944 (ΦΕΚ 82 - Α'), οι ανάπηροι αγωνιστές Αντιδικτατορικού Αγώνα του ν. 1543/1985 (ΦΕΚ 73/ Α'), οι ανάπηροι αγωνιστές του Δημοκρατικού Στρατού του ν. 1863/1989 (ΦΕΚ 204 / Α'), οι ανάπηροι πολέμου αμάχου πληθυσμού του ν. 812/1943 (περιόδου 1940- 1949) , όπως ισχύει σήμερα και οι ανάπηροι αμάχου πληθυσμού του ν. 1863/1989, καθώς και οι έλκοντες δικαίωμα από τους παραπάνω αναπήρους, απολαμβάνουν κάθε δικαιώματος και ευεργετήματος, που απολαμβάνουν οι ανάπηροι πολέμου, ανάπηροι Εθνικής Αντίστασης και τα θύματα πολέμου 1940-1941, θύματα Εθνικής Αντίστασης αντίστοιχα, εφόσον λαμβάνουν πολεμική ή στρατιωτική σύνταξη.

Στα ανωτέρω δικαιώματα και ευεργετήματα δεν περιλαμβάνονται αυτά που έχουν θεσπιστεί με συνταξιοδοτικές διατάξεις, με εξαίρεση αυτά που αφορούν τη χορήγηση του επιδόματος αεροθεραπείας. Η ισχύς της διάταξης αυτής αρχίζει από την 1-1-2008».

Γ. Στο άρθρο 2 του ν. 1370/1944: Προστασία αναπήρων ειρηνικής περιόδου (ΦΕΚ 82 Α') ορίζεται ότι:

« 2. Ανάπηροι υπό την έννοιαν του παρόντος νόμου, νοούνται οι υπηρετήσαντες εις τον στρατόν της ξηράς, αέρος και την Χωροφυλακήν,, ως και εις το Αστυνομικόν Σώμα και την Πυροσβεστικήν Υπηρεσίαν, εφόσον ούτοι υπέστησαν αναπηρίαν, λόγω τραύματος ή νόσου, αποτόκων των κακουχιών του πολέμου, της επιστρατεύσεως ή της εν ειρήνη υπηρεσίας και έχουσιν ανάγκην περιθάλψεως».

Δ. Στα άρθρα 1 έως 2 του ΝΔ 1044/1971 («περί τροποποιήσεως, συμπληρώσεως και αντικαταστάσεως διατάξεων του ΑΝ 1324/49 «περί προστασίας και αποκαταστάσεως των Αναπήρων Πολέμου, Οπλιτών και Θυμάτων Πολέμου, κυρωθέντος διά του Ν. 1487/50, ως ούτος ισχύει νυν» - (ΦΕΚ Α' 245), ορίζονται, αντιστοίχως, τα ακόλουθα:

Άρθρο 1 : «1. Ανάπηροι Πολέμου, κατά τον παρόντα νόμον, νοούνται:

α) Οι Οπλίται του Στρατού Ξηράς, Θαλάσσης και Αέρος και τούτοις αντιστοιχούντες του Λιμενικού Σώματος, των Σωμάτων Ασφαλείας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Αγροφυλακής, οι λαμβάνοντες πολεμικήν σύνταξιν, είτε συνεπεία τραυμάτων προκληθέντων εν πολέμω ή εν τω αγώνι, κατά της ανταρσίας ή κατά την συμμετοχήν εις τας εν Κορέα επιχειρήσεις, είτε συνεπεία νόσου αποτόκου των κακουχιών του πολέμου ή του αγώνος κατά της ανταρσίας ή της συμμετοχής εις τας εν Κορέα επιχειρήσεις.

β) Σιδηροδρομικοί εν γένει λαμβάνοντες πολεμικήν σύνταξιν ως παθόντες εν πολέμω ή τω αγώνι κατά της ανταρσίας.

γ) Ιδιώται, μετασχόντες Εθνικών αγώνων από του έτους 1903 και εντεύθεν και λαμβάνοντες πολεμικήν σύνταξιν οπλίτου.

δ) (που προστέθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 1043/1980). Οι οπλίται του Στρατού Ξηράς, Θαλάσσης, Αέρος και οι τούτοις αντιστοιχούντες του Λιμενικού Σώματος και των Σωμάτων Ασφαλείας, οι λαμβάνοντες πολεμικήν σύνταξιν, είτε συνεπεία τραυμάτων προκληθέντων κατά την διάρκειαν της εν Κύπρω διατεταγμένης υπηρεσίας των, είτε συνεπεία νόσου αποτόκου των κακουχιών της εν Κύπρω τοιαύτης υπηρεσίας των.

2. Η ιδιότης των ανωτέρω ως αναπήρων αποδεικνύεται δια βεβαιώσεως του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ή δι' υπεθύνου δηλώσεως κατά τας διατάξεις του Ν.Δ 105/69 «περί ατομικής ευθύνης του δηλούντος ή βεβαιούντος», μετ' αποκόμματος επιταγής πληρωμής της συντάξεως του τελευταίου προ της υποβολής της δηλώσεως ταύτης μηνός.

3. Η ιδιότης του αναπήρου δεν απόλλυται δια της ασκήσεως του δικαιώματος επιλογής συντάξεως εξ άλλης αιτίας».

Άρθρο 2: «1. Θύματα Πολέμου κατά τον παρόντα νόμον, νοούνται:

α) Τα λαμβάνοντα πολεμικήν σύνταξιν μέλη των οικογενειών των κατά το προηγούμενον άρθρον πεσόντων, αποβιωσάντων ή εξαφανισθέντων.

β) Τα λαμβάνοντα πολεμικήν σύνταξιν μέλη των οικογενειών των αποβιούντων αναπήρων πολέμου.

2. Αι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζονται και εν προκειμένω».

III. α) Από τον συνδυασμό των ανωτέρω συνταξιοδοτικών διατάξεων συνάγεται ότι οι διατάξεις περί κατωτάτου ορίου των συντάξεων που καταβάλλονται από το ΙΚΑ δεν ισχύουν προκειμένου για συνταξιούχους ή βοηθηματούχους του Ιδρύματος οι οποίοι λαμβάνουν και άλλη σύνταξη, έστω και μειωμένη, είτε από το ΙΚΑ ή άλλο ασφαλιστικό οργανισμό, είτε από το Δημόσιο, ή Ν.Π.Δ.Δ., εκτός εάν το άθροισμα των συντάξεων είναι μικρότερο του κατωτάτου ορίου συντάξεων του ΙΚΑ, οπότε και καταβάλλεται η διαφορά, ή λαμβάνουν και άλλη μεν σύνταξη αλλά ως «ανάπηροι και θύματα πολεμικής ή ειρηνικής περιόδου κατά την εκτέλεση της στρατιωτικής τους υπηρεσίας».

Με την προηγούμενη διατύπωση της παρ. 3 του άρθρου 13 του ν. 997/1979 εξαιρούντο μόνο οι ανάπηροι και τα θύματα πολέμου, όχι όμως και οι ανάπηροι ειρηνικής περιόδου, ακόμη και αν αυτοί εξομοιώνονται προς τους αναπήρους πολέμου άλλων διατάξεων ως προς ορισμένα ευεργετήματα (ΣΤΕ 5225/1997, 3647/2001).

Από την ισχύ της διατάξεως της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 3670/2008 (1-1-2008) υλοποιείται η εξομοίωση των δικαιωμάτων και ευεργετημάτων κατηγοριών αναπήρων, στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 4 του Συντάγματος και του άρθρου 21, περί προστασίας των αναπήρων από το Κράτος, χωρίς διακρίσεις, εκτός από τα θεσπισθέντα με συνταξιοδοτικές διατάξεις και υπό την μόνη θετική προϋπόθεση, για την εξομοίωση αυτή, τα καταλαμβανόμενα από την διάταξη πρόσωπα να λαμβάνουν πολεμική ή στρατιωτική σύνταξη (βλ. Γνωμ. ΝΣΚ 346/2009, 16/2009).

β) Ανάπηροι πολέμου είναι όσοι περιλαμβάνονται στην διάταξη του άρθρου 1 του ν. 1044/1971, θύματα δε πολέμου είναι, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ίδιου νόμου τα λαμβάνοντα πολεμική σύνταξη μέλη των οικογενειών των κατά το προηγούμενο άρθρο πεσόντων κλπ, ως και τα μέλη των οικογενειών που λαμβάνουν πολεμική σύνταξη των αποβιούντων αναπήρων πολέμων.

Η ιδιότης των ανωτέρω, σύμφωνα με την ρητή διατύπωση της παρ. 2 του ιδίου νόμου, αποδεικνύεται δια βεβαιώσεως του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, που είναι και η πλέον αξιόπιστη και θα πρέπει κάθε εμπλεκόμενη υπηρεσία να αναζητεί.

γ) Ανάπηροι ειρηνικής περιόδου κατά την εκτέλεση της στρατιωτικής τους υπηρεσίας είναι, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 1370/1944, οι υπηρετήσαντες στον στρατό ξηράς, θαλάσσης και αέρος, εφόσον υπέστησαν αναπηρία. Θύματα ειρηνικής περιόδου είναι όσοι έλκουν δικαιώματα εκ της ως άνω κατηγορίας αυτής, κατ'αναλογία με την κατηγορία των θυμάτων πολέμου του άρθρου 2 του ν. 1044/1971.

δ) Ο σύζυγος της Μ.Μ. ο οποίος λάμβανε στρατιωτική σύνταξη και σύνταξη αναπηρίας λόγω παθήσεως προελθούσης εξ αιτίας της υπηρεσίας του ως χωροφύλακας, δεν υπάγεται σε καμία από τις ανωτέρω κατηγορίες αναπήρων, καθόσον δεν λαμβάνει πολεμική σύνταξη (ADHOC 3647/2001 ΣτΕ) και ειδικότερα στις περιπτώσεις της παρ. 3 του αρθ. 13 του νόμου 997/1979, όπως ίσχυε αλλά και της περιπτώσεως της παρ. 6 του άρθρου 5 του ν. 3232/2004 που αντικατέστησε την προηγούμενη διάταξη. Προφανώς και η σύζυγός του, που έλκει συνταξιοδοτικό δικαίωμα λόγω θανάτου του συζύγου της, δεν υπάγεται σε καμία εκ των ανωτέρω περιπτώσεων. Επιπρόσθετα, τα δικαιώματα που προστατεύονται με τις οι ανωτέρω διατάξεις έχουν προσωποπαγή χαρακτήρα και το δικαίωμα που προστατεύουν συνδέεται προσωποπαγώς με την ιδιότητα του αναπήρου ή θύματος πολέμου και ουδέν δικαίωμα έχουν οι έλκοντες δικαίωμα εξ' αυτών. Η εξομοίωση των δικαιωμάτων και ευεργετημάτων κατηγοριών αναπήρων και θυμάτων και των εξ' αυτών ελκόντων δικαιώματα, που έγινε με την παρ. 1 του αρ. 4 του ν. 3670/2008 δεν καταλαμβάνει αυτά που έχουν χορηγηθεί με συνταξιοδοτικές διατάξεις.

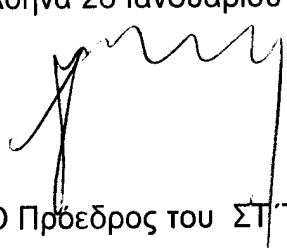
IV. Κατά συνέπεια, στο υποβληθέν ερώτημα, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος, προσήκει η ανάντηση ότι, α) η συνταξιούχος Μ.Μ., η οποία κατέστη εκ μεταβιβάσεως συνταξιούχος λόγω θανάτου του συζύγου της από 27-12-1984, ο οποίος λάμβανε αναπηρική και στρατιωτική σύνταξη που του χορηγήθηκε εξ' αιτίας της υπηρεσίας του, υπηρετών ως χωροφύλακας, και όχι πολεμική σύνταξη κατά την εκτέλεση της στρατιωτικής του υπηρεσίας, δεν δικαιούται να λαμβάνει το κατώτατο όριο σύνταξης από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ διότι ο σύζυγός της και η ίδια δεν υπήγοντο στην περίπτωση της παρ. 6 του άρθρου 5 του ν. 3232/2004.

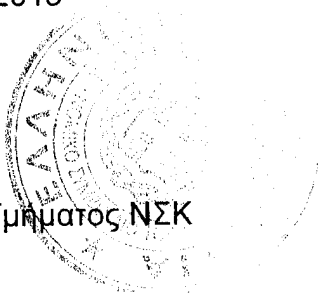
β) Η παρ. 3 του άρθρου 13 του ν. 997/1979/ (όπως ίσχυε), καθώς και η παρ. 6 του άρθρου 5 του ν. 3232/2004, έχουν προσωποπαγή χαρακτήρα, αφού τα δικαιώματα που προστατεύουν περιορίζονται μόνο στους έχοντες την ιδιότητα του αναπήρου ή θύματος πολέμου κατά την εκτέλεση της στρατιωτικής τους υπηρεσίας και δεν καταλαμβάνουν και τα

μέλη τα οποία λαμβάνουν στρατιωτική ή πολεμική σύνταξη εκ μεταβίβασης, διότι η εξίσωση όλων των αναπήρων και θυμάτων πολέμου και των εξ αυτών ελκόντων δικαιώματα, που έγινε με το άρθρο 4 του ν. 3670/2008, εξαιρεί τα δικαιώματα και ευεργετήματα που έχουν θεσπιστεί με συνταξιοδοτικές διατάξεις.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 26 Ιανουαρίου 2015

Ο Πρόεδρος του ΣΤ Τμήματος ΝΣΚ

Ο Εισηγητής.

Βασίλειος Κουρούμαλης
Πάρεδρος ΝΣΚ

Πέτρος Τριανταφυλλίδης

Αντιπρόεδρος ΝΣΚ